

XI MEĐUNARODNI KONGRES MALIH, SREDNJIH PREDUZEĆA

ZAKLJUČNI DOKUMENT

Privredna komora Beograda u saradnji sa Srpskom asocijacijom malih i srednjih preduzeća (SA SME), organizovala je XI Međunarodni kongres malih i srednjih preduzeća, u novembru 2011. godine, u Centru "SAVA" na temu:

“Srbija i EU”

Kongres je tradicionalno organizovan uz podršku OECD Lead Partner Cluba i Evropske asocijacije malih, srednjih preduzeća i zanatlija (UEAPME). Su-organizatora kongresa su: Fondacija Konrad Adenauer Stiftung (KAS) i Unija malih i srednjih preduzeća Evropske narodne partije.

Cilje održavanja kongresa jeste da šira javnost stekne potpuniji uvid o privrednim tokovima i položaju sektora malih i srednjih preduzeća, inovativnim politikama, kao i tendencijama u poslovanju sektora MSP u Srbiji i Evropskoj uniji. Kongresu su prisustvovali: predstavnici ministarstava, oko 300 predstavnika MSPiP sektora iz Beograda i ostalih gradova Republike Srbije, predstavnici privrednih, preduzetničkih i poslodavačkih asocijacija, sindikalnih organizacija iz zemlje i regiona.

Učesnici su u tri panela, diskutovali o sledećim temama: 1) Institucije i infrastruktura – Temelj podrške i razvoja MSP sektora u Srbiji i EU, 2) Inovacije i istraživanja – Preduslov konkurentnosti i internacionalizacije poslovanja MSPiP sektora na putu ka EU i 3) Investicije i informatička era – Investiranje u razvoj i informacione tehnologije.

Izlaganjima u prvom panelu, gosti su istakli da je preduzetništvo od suštinskog značaja za procese tržišnog prilagođavanja i očuvanja konkurentne pozicije privrede Srbije. Mala, srednja preduzeća i preduzetnici su motor ekonomskog razvoja, ali poseban izazov u proteklom periodu, predstavljali su negativni uticaji svetske ekonomske krize, koji su se usled globalizacije velikom brzinom proširili na sve nacionalne ekonomije. Prema velikom broju pokazatelja, privreda Srbije je u još dubljoj krizi nego što je bila prethodne godine, što se ispoljava pre svega preko znatnog povećanja broja nezaposlenih, smanjenja zaposlenih, enormnog rasta javnog duga i budžetskog deficita i posebno enormne nelikvidnosti. Osnovni uzroci teške ekonomske krize u Srbiji jesu pogrešan koncept privrednih reformi, pre svega neadekvatan koncept privatizacije, nagla preterana liberalizacija uvoza i posebno ekstremno precenjena vrednost dinara.

Kao pokazatelj stanja i problema MSP sektora u Srbiji iznete su sledeći stavovi:

- Prema zvaničnoj statistici, od početka globalne krize odnosno od oktobra 2008. godine do danas, u Srbiji je **stopa nezaposlenosti** povećana sa 14% na skoro 20%. Od početka krize

u Srbiji je bez posla ostalo oko 400.000 ljudi, a javni dug se približio cifri od 45% bruto društvenog proizvoda (BDP). Sa stopom nezaposlenosti od oko 20% Srbija je najlošija u regionu i među pet najgorih u Evropi: BiH 50%, Makedonija 33,2%, Srbija 20%, Hrvatska 13,3%, Grčka 12,9%, Mađarska 12,6%, Bugarska 10,2%, Turska 9,8%, Slovenija 7,8%, Rumunija 7,3%

- Najveći broj nezaposlenih osoba u Srbiji su, posmatrano prema godinama starosti, upravo oni radno najsposobniji odnosno ljudi u dobi od 25 do 39 godina (**38%**)
- Izveštaj Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) nedavno je pokazao da se iz državnog sektora za zarade izdvaja oko 800 milijardi dinara, a za investicije 100 milijardi dinara - jaz govori o tome koliko je stanje loše u domaćoj ekonomiji i da **strategija i prioriteti** nisu u skladu sa raspoloživim sredstvima.
- Prosečne **zarade** u republikama bivše SFRJ, u evrima (podatak sa kraja 2010. godine), takođe pokazuju da se naša zemlja nalazi na dnu lestvice: Srbija 329 evra, Makedonija 330 evra, BiH 395, Crna Gora 455 evra, Hrvatska 725 evra, Slovenija 935 evra.
- Srbija je evropski rekorder po stopi inflacije - **inflacija** u Srbiji je devet puta veća nego u susednoj Hrvatskoj, ili pak Češkoj, na primer.
- U republici Srbiji kroz sivu zonu godišnje prođe između četiri i pet milijardi evra, što je više od trećine ukupne godišnje razmene roba i usluga u Srbiji. Opterećenja poslovanja i visoki porezi i doprinosi označeni su kao glavni uzrok **visokog nivoa sive ekonomije i rada na crno** u Srbiji. Procena je da je broj ljudi angažovanih u sivoj ekonomiji između 650.000 i milion. Siva ekonomija najviše je prisutna u trgovini, sa učešćem većim od 30%, ugostiteljstvu i turizmu blizu 30%, građevinarstvu od 10 do 12% i u ostalim raznovrsnim uslugama oko 15%.
- Za prvih devet meseci ove godine, u Registru privrednih subjekata je **osnovano 6400** privrednih društava ili 15% manje nego u istom periodu prošle godine. Takođe, od januara do kraja septembra u registar je upisano i 24.017 preduzetničkih radnji, što predstavlja 13% manje nego u istom periodu prošle godine.
- Za prvih devet meseci 2011. godine **ugašeno 10.800 preduzeća**, dok je u istom periodu prošle godine obrisano 5.347 privrednih društava. Na ovoliki rast brisanih preduzeća najviše je uticao automatski stečaj koji je počeo da se primenjuje od sredine prošle godine, ali i nepovoljni uslovi poslovanja i visoki nameti. Tokom 2011. godine, najviše osnovanih i brisanih privrednih društava registrovano je za delatnost nespecijalizovane trgovine na veliko, konsultantske aktivnosti u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem, građevinskih i preduzeća za drumski prevoz.
- **2004-2010 godina** - stope rasta: Broj preduzeća 12%; Zaposlenost 8,2% (prosečni godišnji rast 1,3%, a VP -11%); Promet 32%; BDV 62% (prosečni rast 8,4%, a kod VP 5,5%); Izvoz 40% (2005-2010), MSPP godišnji rast 7%, a VP 12,6%; U strukturi BDV MSPP opada učešće prerađivačke ind. sa 28,6% na 25%.

Učesnici Kongresa su istakli prednosti koje nudi MSP sektore, kao što je fleksibilnost ovih preduzeća, koja se najviše ispoljavaju u trenucima finansijskih i ekonomskih kriza, kada je neophodno izvršiti brzo restrukturiranje. Smatraju da uz pravilnu strategiju razvoja ovog sektora, kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou, ona mogu postati pokretač oporavka privrede. Uočena su tri najveća problema u srpskoj privredi: **1) visoka stopa nezaposlenosti, 2) nelikvidnost kompanija i 3) siva ekonomija.**

Drugi i treći panel bavili su se pitanjuma potencijala razvoja inovativnosti MSP sektora i domenu investiranja u informaciono komunikacione tehnologije. Osim toga potrebno je kreirati regulatorne okvire za razvoj elektronske trgovine, elektronskih transakcija i sl. Sa druge strane, na raspolaganju su brojne tehnološke opcije koje mogu da smanje troškove, optimizuju poslovanje i unaprede procese upravljanja. Uočen je određen broj problema koji stoje na putu inovativnosti i povećanju uloge informacionih tehnologija u poslovanju MSP sektora:

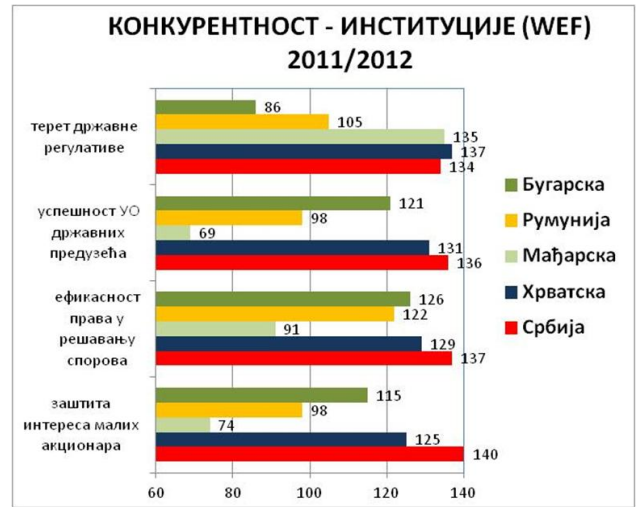
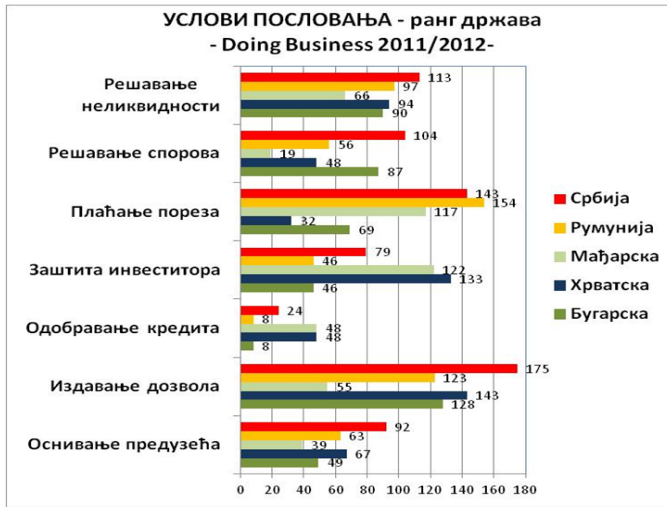
- **Ograničenost izvora finansiranja** i specifičnih formi finansijske podrške, kao drugih programa i usluga finansijske i nefinansijske podrške predstavljaju ozbiljnu razvojnu prepreku za sektor MSP
- **Nivo tehnološkog razvoja** MSP u Srbiji je nizak i sektor se mora okrenuti usvajanju novih tehnologija, njihovom transferu i efikasnom korišćenju. Kako bi se premostio tehnološki jaz potrebno je razvijati modele saranje akademske zajednice sa privatnim sektorom, koristiti usluge namenjene istraživanjima i razvoju.
- Nepoznavanje pojma „**inovacija**“;
- Slaba **saradnja univerziteta i privrede**, nizak stepen inovativnosti i produktivnosti sektora privrede, tretman intelektualne svojine i pronalazaka;
- **Neiskorišćenost potencijala i kapaciteta** regionalnih centara, komora, agencija, fondova inkubatora, kao osnova podrške realizacije inovacija i njihova internacionalizacija;
- Veći problem od finansiranja je sama **tržišna realizacija** inovacije;
- Spor sistem uvođenja e-uprave i njena integracija, veliki otpor promeni sistema funkcionisanja državnog sistema;
- Nizak **nivo investiranja** privrede u IT (Srbija 0,3% prihoda , EU 5-6%);
- **Visoki troškovi poslovanja** MSP sektora prouzrokovani nekorišćenjem digitalizovane komunikacije sa državom;

Kao moguća rešenja i potencijalni ciljevi koje treba dostići, kako bi se podigla ukupna konkurentnost MSP sektora i omogućila snažnija internacionalizacija poslovanja zasnovana na tržišnoj ekonomiji, predloženo je sledeće:

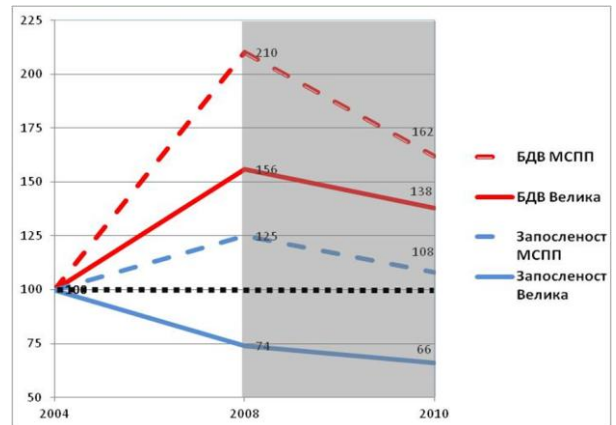
- **Sistemska organizacija saradnje** univerziteta, naučnih institucija i privrede Partneri u ovom poduhvatu trebalo bi da se oslanjau na praksu i iskustva razvijenijih zemalja, prilagođavajući pritom mehanizme konkretnim okvirima poslovne kulture i stvarnih potreba domaćeg sektora MSP.
- Afirmacija **inovativnog preduzetništva**;
- Od praktičnih politika očekuje se: **smanjenje administrativnih procedura, uprošćavanje zakonodavstva i reforme fiskalnong sistema.**
- Pronaći adekvatna **tržišta** za inovacije, tržišne niše, gde preduzeća iz Srbije imaju komparativne prednosti;
- Kreiranje **podsticajnog okruženja** za razvoj malog biznisa. Potrebno je dalje razvijati institucije i infrastrukturu za podršku sektoru MSP, kroz jačanje njihovih kapaciteta, razvoj postojećih i uspostavljanje novih usluga.
- Partnerski pristup i uzimanje u obzir potreba korisnika trebalo bi da budu osnovni principi u razvoju **integrisanih lanaca vrednosti** podrške MSP sektoru.
- Brža realizacija postojećih programa Vlade vezanih za podršku inovacijama i razvoju IT sektora. Efikasnija IT podrška i raznovrsniji servisi za MSP sektor. Integracija IT funkcija u preduzeću;
- Podizanje **opšte informatičke kulture** društva;

STANJE U DOMAĆOJ PRIVREDI - Srbija i region

Institucionalni problemi

(Izvor: Ministarstvo finansija Vlade Republike Srbije)

2004-2010 godina - stope rasta:

- ✓ Број предузећа 12%
- ✓ Зaposленост 8,2% (prosečni godišnji rast 1,3%, a VP -11%)
- ✓ Promet 32%
- ✓ BDV 62% (prosečni rast 8,4%, a kod VP 5,5%)
- ✓ Izvoz 40% (2005-2010), MSPP godišnji rast 7%, a VP 12,6%
- ✓ U strukturi BDV MSPP opada učešće prerađivačke ind. sa 28,6% na 25%

(Izvor: Ministarstvo finansija Vlade Republike Srbije)

Evropska unija: Od ukupno 20.000.000 privrednih subjekata, koliko ih ima u Evropskoj uniji, 99% su mala, srednja preduzeća. Ona doprinose ukupnom bruto društvenom proizvodu Evropske unije sa 60% i obezbeđuju preko 80 miliona radnih mesta. Preporuka Evropske unije jeste kreiranje privrednog ambijenta, koji će omogućiti brži razvoj malih, srednjih preduzeća. Njihova komparativna prednost u tome što su fleksibilna, mogu brzo da se adaptiraju na promene i da zadovolje zahteve tržišta.

Srbija: U skladu sa tim, razvoj preduzetništva je za Srbiju prioritet i imperativ, naročito ako se ima u vidu da u ukupnom broju privrednih subjekata, sektor MSPP učestvuje sa 99,8% (u strukturi broja MSPP dominiraju mikro preduzeća 95,7%). Ovaj sektor ostvaruje oko 46% izvoza i 60% uvoza i zapošljava preko 67% ukupnog broja zaposlenih. Međutim, pred Srbijom se još uvek nameće izazov kreiranja stimulativnijeg privrednog ambijenta i motivisanja pojedinaca da zaplove preduzetničkim vodama. To sve podrazumeva odlučnije i hrabrije stimulisanje pojedinaca kako finansijskom, tako i nefinansijskom podrškom nadležnih institucija Vlade Republike Srbije.

U Beogradu, 4.11.2011. godine